FUNKCJE LASU

KARTA PRACY

Definicje

LAS − najbardziej złożony ekosystem lądowy, w którym współżyją tworząc biocenozę różne organizmy roślinne i zwierzęce. Las wyróżnia się wybitnym udziałem drzew rosnących w zwarciu i odgrywających w nim rolę głównych edyfikatorów (za: *„Polityka leśna państwa", przyjęty przez Radę Ministrów w kwietniu 1997 r.*).

FUNKCJE LASU *(za Konradem Tomaszewskim)*:

- naturalne funkcje lasu są to świadczenia lasu (tak materialne, jak niematerialne), zachodzące bez lub przy znikomym udziale gospodarki leśnej;
- regulowane funkcje lasu są to niematerialne i materialne świadczenia lasu, powstające z udziałem metod gospodarki leśnej, stanowią;
- materialne pożytki naturalne lasu są to dobra materialne lasu, wytwarzane i pobierane z lasu z udziałem lub bez udziału metod prawidłowej gospodarki leśnej;
- niematerialne pożytki naturalne lasu są to świadczenia niematerialne lasu, realizowane i pobierane z lasu z udziałem lub bez udziału metod prawidłowej gospodarki leśnej; niematerialne świadczenia lasu mogą mieć charakter świadczeń bezpośrednich lub istotą tych świadczeń może być stwarzanie warunków oraz podstaw prawnych do osiągania pożytków prawnych (cywilnych lub pożytków z praw) przez osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne.

> Świadczenia materialne oraz niematerialne gruntów, obejmujących lasy, mogą mieć charakter uniwersalny, tj. następują w każdym miejscu występowania lasu (choć miejsce to jest praktycznie zawsze wyznacznikiem wartości tych świadczeń), lecz mogą również być ściśle związane z położeniem lasu.

PODZIAŁ FUNKCJI LASU *(wg Zygmunta Rozwałki)*:

a) środowiskotwórcze, w tym w szczególności:
   - klimatyczne;
   - uzdrowiskowe;
   - rekreacyjne i turystyczne;
   - retencyjne, oczyszczania oraz dystrybucji wody;
   - stymulacji produkcyjności, np.: poprzez przeciwdziałanie procesowi stepowienia i pustynnienia, nadmiernej transpiracji roślinności i parowania gruntów, kształtowanie warunków klimatycznych (w tym mikroklimatycznych), korzystnych dla biocenoz poza;
   - krajobrazotwórcze;
   - narzędzia rekultywacji terenu;

b) ochronne polegają przede wszystkim na tym, że grunty te wypełniają rolę świadectwa (także wzorca) zjawisk, procesów oraz efektów działania sił natury lub przeszłej działalności człowieka (ochrona różnorodności biologicznej, zasobów genowych *in situ*, wybranych elementów środowiska, np. gatunków, gleby, stosunków wodnych); lasy spełniają także funkcję wiatrochronną, badawczą, chronią miejsca dziedzictwa historycznego i kulturowego, mają znaczenie obronne;

c) estetyczne i duchowe – przejawiające się zachowywaniem i utrwalaniem w obrębie lasów, miejsc będących obiektem szczególnego zainteresowań człowieka (wyjątkowy charakter określonych fragmentów lasu, np. rozmiar i wiek drzew, wspomnienie ważnych wydarzeń z przeszłości, występowanie osobliwości przyrodniczych); jest też miejscem inspiracji działań twórczych człowieka;

d) edukacyjne;

e) produkcyjne funkcje lasu, polegające na materialnych świadczeniach lasu:
   - produkcji drewna,
   - produkcji innych użytków głównych: materiał rozmnożeniowy (generatywny i wegetatywny materiał rozmnożeniowy), sadzonki, nawozy organiczne, szczepionki grzybowe oraz podobne produkty powstające w toku zagospodarowania lasu i użytkowania lasu, zaspakajające określone potrzeby społeczne (w tym gospodarcze),
   - funkcje produkcji użytków ubocznych − pożytki naturalne niedrzewne: tusze zwierzyny łownej lub/oraz trofea łowieckie, grzyby, owoce leśne, zioła, inne części runa leśnego, igliwie, stroisz, żywica, kora, choinki, karpina − zaspokajające osobiste potrzeby ludności (w tym na warunkach powszechnej dostępności lasu) oraz inne potrzeby społeczne (w tym gospodarcze),

f) dochodotwórcze funkcje lasu, których beneficjentami są gospodarze lasów, pracownicy gospodarzy lasów, kontrahenci gospodarzy lasów, pracownicy kontrahentów gospodarzy lasów, budżet państwa oraz budżety samorządu terytorialnego;

g) lokacyjne oraz majątkotwórcze funkcje lasu to grunty, obejmujące lasy jako rezerwuar majątkowy (lokata majątkowa).

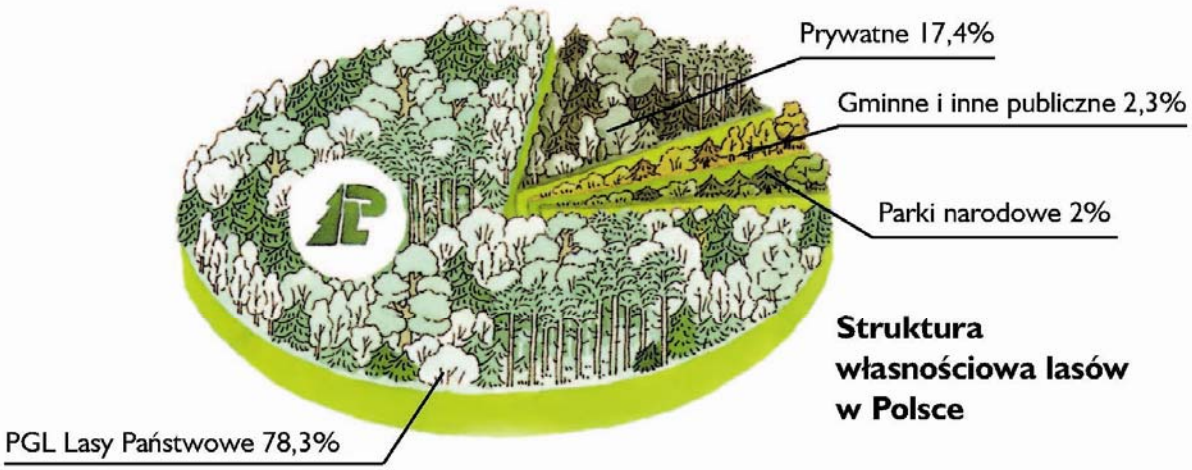

Struktura własnościowa lasów w Polsce

Powierzchnia gatunków panujących w PGL Lasy Państwowe

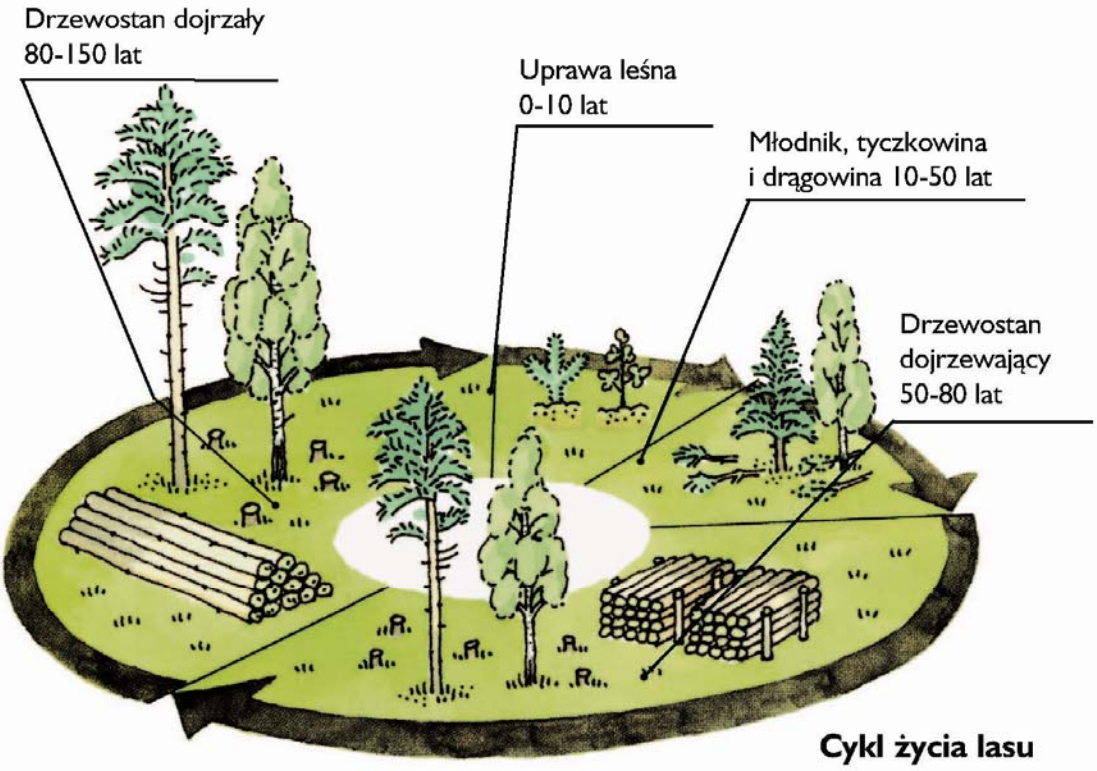

Cykl życia lasu

Ilustracje pochodzą z publikacji Centrum Informacyjnego Lasów Państwowych pt. „Z tradycją w przyszłość", wydanej na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, Warszawa 2004.

ĆWICZENIA

Wykonaj następujące ćwiczenia wykorzystując informacje zawarte w części „Definicje” oraz dotychczasową wiedzę zdobytą w trakcie nauki w szkołach i w ramach krótkiego wykładu.

1. W miejscu, w którym stoisz zaobserwuj w lesie znaki − i opisz je w poniższej tabeli − świadczące o działalności człowieka w lesie:

Zjawisko/Obiekt	Do jakiej funkcji zaliczysz zaobserwowany fakt (może być kilka funkcji)	Twoja subiektywna ocena efektu czynności leśnika w kontekście realizacji wyróżnionych przez Ciebie funkcji
Pieńki		
Suche drzewo		
Żwirownia		
Droga		
Osada leśna		
Młody las		
Stare drzewo		
Hałas		
Znaki na drzewach		
Jagody - czernica		

2. Głównym materiałem powstającym w lesie jest drewno. Postaraj się wymienić jak najwięcej zastosowań tego surowca:

1		11		21		31	
2		12		22		32	
3		13		23		33	
4		14		24		34	
5		15		25		35	
6		16		26		36	
7		17		27		37	
8		18		28		38	
9		19		29		39	
10		20		30		40	

3. Oceń w skali od 6 (najważniejsza) do 0 (najmniej istotna) konsekwencje wycinania drzew w lesie:

   Produkcja drewna −

   Tworzenie możliwości odnowienia lasu −

   Niszczenia siedlisk innych organizmów żywych −

   Praca dla ludzi w lesie i przy przetwórstwie drewna −

   Ochrona gatunków światłolubnych −

   Regulacja składu gatunkowego lasu −

   Zwiększanie udziału dębów lip i klonów w lasach Puszczy −

   Niszczenie lasu −

   Inne (wymień i oceń): ……

   ……

   ……

   ……

4. Wymień i ocen w skali od 6 do 0, jakie Twoim zdaniem funkcje lasu są dominujące w Puszczy Białowieskiej:

   Produkcja drewna −

   Ochrona przyrody −

   Ochrona różnorodności biologicznej −

   Turystyczna i rekreacyjna −

   Naukowa −

   Edukacyjna −

   Ochrony wód i gleby −

   Pozyskiwania surowców niedrzewnych −

   Dochodotwórcza −

   Ochronna dla klimatu i mikroklimatu −

   Ochronna dla rzadkich i ginących gatunków −

5. Zaznacz znakiem „×” prawidłowe Twoim zdaniem zakończenie twierdzenia:

	ubywa	przybywa
„W Polsce lasów	☐	☐”